

Zuhdija Hasanović

PREPISKA IZMEĐU BOŽIJEG POSLANIKA, ALEJHI-S-SELAM, I KRALJA ABESINIJE

Uvod

Iako Allah, dželle šanuhu, za Svoga posljednjeg Poslanika, alejhi-s-selam, na više mjesta u Kur'anu, azimu-š-šan, ističe da se ne služi pismom (da je ummijj), Muhammed, alejhi-s-selam, osjećajući važnost pisane riječi i pismenog komuniciranja općenito, a posebno za promoviranje Allahove, dželle šanuhu, Riječi, daje da se pišu pisma kako svojim visokim dužnosnicima koji se nalaze u udaljenijim pokrajinama tako i vladarima susjednih država, čime je na najbolji način ukazao na univerzalni karakter svoje misije.

O pismima Božijeg Poslanika, alejhi-s-selam, u nas vrlo malo se pisalo. Uglavnom se o njima usputno govori kada se tretira Poslanikova alejhi-s-selam, diplomatska aktivnost. Tako to čine B. Korkut,¹ Š. Hodžić² i M. Spahić,³ dok su daleko više informacija ponudili prijevodni djela el-Mubarekfurija⁴ i dr. Hamidullaha.⁵ Vrijedni su pažnje radovi prof. dr. O. Nakičevića⁶ i A. Hukića, čiji je rad napisan povodom otkupljivanja originalnog pisma Božijeg Poslanika - alejhi-s-selam, koje je uputio Heraqlu.⁷

Na arapskom jeziku, osim klasičnih izvora o pismima Božijeg Poslanika, alejhi-s-selam, govore također: dr. Fàliy Yanòal u radu *Rasā'ilu-*

1 Besim Korkut, *Istorija islama: udžbenik islamske vjeronauke za VII razred srednjih škola*, Vakufska direkcija, Sarajevo, 1935., str. 28.

2 Prof. H. Šaban Hodžić, *Istorija islamske kulture*, Tuzla, (bez godine izdanja), str. 23.

3 Mustafa Spahić, *Povijest islama za I i II razred medresa*, Gazi Husrev-begova medresa i Rijaset islamske zajednice, Sarajevo, 1995., I, str. 202.

4 Safijjurr Rahman el-Mubarekuri, *Zapečaćeni džennetski napitak*, str. 394-410.

5 Muhammed Hamidullah, *Muhammed a.s.: život...*, Zagreb, 1977., I, str. 255-259., 265-271., 285-291., 309-315.

6 Prof. dr. Omer Nakičević, "Korespondencija Vjerovjesnika (s)", *Uvod u hadiske znanosti: Hadis I*, Islamski teološki fakultet u Sarajevu, Sarajevo, 1986., str. 42-48.

7 A. Hukić, *Originalna poslanica Božijeg Poslanika kupljena za dva i po miliona dolara*, Glasnik VIS-a, 1975., br. 7-8., str. 341-343

r-Rasūlu wa kutubuh wa mūfadūh ilā ḥukkāmi-l-Haliḡi-l-‘arabī (Poslanikova pisma i poslanice te njegovi emisari vladarima Arapskog zaljeva), ‘Alī al-Aymadī al-Mayānḡi u *Makātibu-r-Rasūl* (Poslanikovi administrativni uredi), Ibn Ṭūlūn u djelu *I‘lāmu-s-sā‘ilīn ‘an kutub sayyidi-l-mursalīn* (Upoznavanje radoznalih sa pismima najodličnijeg poslanika), te veoma značajno djelo dr. Muhammada Ḥamīdullāha *Maḡmū‘a al-watā‘iq as-siyāsiyya li-al-‘ahdi an-nabawī wa al-ḡilāfa ar-āšida* (Zbornik političkih dokumenata iz poslaničkog i perioda prvih halifa) i dr.⁸

U ovom radu uz opće napomene o svim poznatim pismima koje je uputio Božiji Poslanik (alejhi’s-selam) nastojat ćemo posebnu pažnju usmjeriti na korespondenciju koju vrši Božiji Poslanik, alejhi-s-selam, sa kraljem Abesinije.⁹

Ima sasvim pouzdanih historijskih dokumenata koji nam kazuju da je Božiji Poslanik, alejhi-s-selam, i prije Hidžre vodio korespondenciju kako sa svojim sljedbenicima unutar Arabijskog poluotoka tako i sa vladarima susjednih država, međutim, glavna aktivnost na tom planu započela je nakon sklapanja primirja sa idolopoklonicima Mekke na Hudejbiji šeste godine po h. Historičari bilježe da je za svoga života Božji Poslanik, alejhi-s-selam, uputio 44 različita pisma a ubrajajući i sve ostale pisane dokumente kao što su različiti ugovori, ovlašćenja, popisi stanovnika Medine, spiskovi dobrovoljaca za vojne pohode i sl., njihov broj obuhvaća 185¹⁰ različitih dokumenata od kojih je većina nastala nakon ovog sporazuma.¹¹

Prije nego, što izložimo sadržaj pisama koje naizmjenično upućuju poslijednji Božiji Poslanik i kralj jedne od susjednih mu država nužno je nešto reći i o historijskim dešavanjima koja stoje u pozadini ove prepiske.

8 <http://www.arabiancreativity.com/faleh.htm> od 28. 8. 2002.

9 Abesinija, danas Etiopija, smještena je na sjeveroistoku Afrike. Površina joj je 1.221.900 km², a glavni joj je grad Adis Abeba. Ima preko 27.500.000 stanovnika, od čega su: 55% kopti, 35% muslimani, a ostalih 10% su pripadnici lokalnih religija.

10 Neki historičari, kao šejh Mūsā az-Zinḡān’, su nekolicinu pisama koja govore o istoj temi svrstali u jedno, tako da je po njihovu mišljenju ukupan broj dokumenata 136. (Više v.: <http://www.alwaha.com/issue4/is04sb16.htm>)

11 <http://www.alwaha.com/issue4/is04sb16.htm> od 28. 8. 2002. O autentičnosti ovih dokumenata v.: Imtīyāz Aḡmad, *Dalā‘ilu’t-tawṡiqi’l-mubakkir li’s-sunna wa’l-ḡadīf*, Dāru-l-bayān li-n-našr, al-Qāhira, 1990., str. 403.-410.; Akram Ṭiyā’ al-‘Umar’, *Madīnan Society at the Time of the Prophet*, The International Institute of Islamic Thought, Herndon, 1995., str. 131.

Historijska pozadina

U vrijeme kada Muhammed, a.s., javno obznanjuje islam mekanski idolopoklonici ne biraju sredstva da prekinu njegovu misiju. Tada muslimani proživljavaju vrlo teške trenutke, uznemiravanja, proganjanja, tjelesna maltretiranja, koja će nerijetko dovesti i do najsvirepijih ubistava zbog čega Božiji Poslanik, a.s., preporučuje nekolicini muslimana, koji nisu imali jače zaštite u Mekki, da se isele. I to ne bilo kuda, Poslanik, alejhi-s-salam, im ne preporučuje da se sele u Kinu ili Indiju zbog velike udaljenosti i slabih komunikacija sa Mekkom da se muslimani tamo ne bi potpuno asimilirali i izgubili svoj identitet; ne u Perziju, ni u Bizantiju, iz političkih i vjerskih razloga; niti bilo gdje na Arabijski poluotok, jer bi bili preblizu i bez jake zaštite, pa bi ih mušrici vrlo lahko mogli vratiti i nastaviti sa torturom koju su nad njima provodili; nego u Abesiniju, jer im je odgovarala kako iz geografskih, tako i iz političkih i vjerskih razloga.¹²

Tako se u mjesecu redžebu pete godine po poslanstvu Muhammeda, a.s., odn. početkom 615. g. po rođenju Isa'a, a.s., iselila prva grupa muslimana u Abesiniju. Tu grupu sačinjavalo je 12 muškaraca i četiri žene. Predvodio ih je Osman bin Affan ('Uomān b. 'Affān) sa ženom Rukajjom (Ruqayya), kćerkom Božijeg Poslanika, alejhi-s-salam.¹³

Kada se tortura Kurejšija povećala, veći broj muslimana odlučuje se na odlazak iz Mekke. U toj drugoj grupi muhadžira u Abesiniju bilo je 83 muškarca i 19 žena, koju je predvodio Dža'fer bin Ebu Talib (Ĝa'far b. Abī Ṭālib).¹⁴ Čini se vjerovatnim da je Božji Poslanik, a. s., već preko Dža'fera poslao pismo Negusu,¹⁵ kralju Abesinije u kojem ga moli da prihvati muslimane koji su mu došli i bude ljubazan prema njima.¹⁶ Sudeći po oskudnim historijskim izvorima, kontakata između Muhammeda (alejhi's-salam) i kralja Abesinije bilo je i prije druge seobe muslimana u tu zemlju. To se može zaključiti i iz dosta prisnog obraćanja Muhammeda, a.s., već u prvom pismu abisinskom kralju.¹⁷

12 O samom prijemu muslimana kod Negusa više pogledati u.: <http://www.ummah.org.uk/science/letters.htm>

13 Ibn Qayyim al-Ĝawziyya, *Zādu'l-ma'ād fi hādy hayri-l-'ibād*, Mu'assasatu-r-risāla, al-Kuwayt, 1996., I, str. 95.

14 Ibn Qayyim al-Ĝawziyya, *Zādu'l-ma'ād fi hādy hayri-l-'ibād*, III, str. 23.

15 Negus (an-naĝāš') je titula koju su nosili vladari Abesinije.

16 Ibn Ĝar'r at-Ṭabar', *Ta'r'hu-l-umam wa-l-mulūk*, Dāru-l-kutubi-l-'ilmiyya, Bayrūt, II, str. 294.

17 Više v.: Muhammed Hamidullah, *Muhammed a.s.: život*, I, str. 242.-244.

U vrijeme Božijeg Poslanika, a.s., Abesinijom upravljaše vladar koga će arapski izvori imenovati kao Asham bin Ebdžur en-Nedžaši (Aṣḥama b. Abğur, an-Nağāšī).¹⁸

Ashama bin Ebdžur, kralj Abesinije, nudi gostoprimstvo pridošlim muhadžirima iz Mekke i, uprkos nagovorima izaslanika mekanskih idolopoklonika da vrati te “zabludjele mladiće” njihovim porodicama, Negus ostaje ustrajan u odluci da im pruži gostoprimstvo u njegovoj zemlji koliko god žele, što samo potvrđuje Poslanikove, alejhi-s-selam, riječi da se radi o pravednom vladaru koji im neće nasilje učiniti.

Kada je umro Ubejdullah ibn Džahš (‘Ubaydullāh b. Ğahš), muž Ummu Habibe (Ummu Habiba), kćerke Ebu Sufjana (Abū Sufyān), Božji Poslanik, a.s., obavještava Negusa da bi želio za sebe vjenčati Ebu Sufjanovu kćerku, naravno ako to bude i njena volja, te da joj u njegovo ime da vjenčani dar i da je pošalje njemu u Medinu. To se dogodilo 6. g. po h. (628. g. po Isa’u, alejhi-s-selam), nekoliko mjeseci prije sporazuma na Hudejbiji.

U muharremu 7. g. po h.,¹⁹ prema nekim historijskim izvorima u rebi-u-l-evvelu iste godine., a po drugima u zu-l-hidždžetu 6. g. po h.²⁰ Božji Poslanik, a.s., šalje šest svojih izaslanika šestorici vladara susjednih država pozivajući ih u islam. Jedno od tih pisama upućeno je Negusu,²¹ a donosi mu ga Amr ibn Umejje ed-Damri (‘Amr b. ‘Umayya aḍ-Ḍamrī).

Veći broj muslimana ostaje u Abesiniji punih petnaest godina sve do 7. g. po hidžri, kada na molbu Božijeg Poslanika, alejhi-s-selam, kralj Abesinije daje na raspolaganje dvije lađe za prijevoz muhadžira nazad. U to vrijeme Božji Poslanik, a.s., sa svojim borcima osvaja hajbersku tvrđavu, a kada je čuo za dolazak Dža’fera ibn Ebu Taliba i drugih ashaba iz Abesinije, on uzvikuje: *Ne znam šta mi je draže, da li osvojenje Hajbera ili dolazak Dža’fera i njegovih.*

Koliko je za muslimane značio lijep doček na kojeg su naišli u Negusovoj domovini i koliko su cijenili vladara, ali i njegovu zemlju

18 O negusu, kralju Abesinije, suvremeniku Božjeg poslanika, alejhi-s-selam, koji je umro u redžebu 9. g. po h., vidi: al-Asqalānī, *al-Iṣāba fi tamy’zi-ṣ-ṣaḥāba*, Dāru’l-ḥayl, Bayrūt, 1992, I, str. 205-206.

19 Ibn Qayyim al-Ġawziyya, *Zādu-l-ma’ād fi ḥādy ḥayri-l-‘ibād*, I, str. 116.

20 Akram Tiyyā’ al-‘Umar’, *Madīnan Society at the Time of the Prophet*, str. 127.

21 Po ovom pitanju postoji velika dilema među historičarima. Jedni smatraju da je Negus kojem je upućeno pismo sedme godine po h. isti onaj koji je vodio razgovor sa Dža’ferom bin Ebu Talibom i kojem je Božji poslanik, a.s., klanjao dženazu; međutim drugi drže da se radi o sasvim drugoj osobi koja je preuzela prijesto od Ashame i koja nikada nije primila islam. U svakom slučaju treće pismo koje će, također, biti navedeno upućeno je ovom drugom vladaru. Više pogledati u.: Ibn Qayyim al-Ġawziyya, *Zādu-l-ma’ād fi ḥādy ḥayri-l-‘ibād*, I, str. 116.-117.

dovoljno govori podatak da nikada kasnije, bez obzira koliko bili vojno snažni, muslimani nisu napadali Abesiniju iz poštovanja prema njihovu vladaru, savremeniku Božijeg Poslanika a.s. Oni su osvajali velike zemlje poput Perzije, ali nisu dirali granice Abesinije.²²

Sadržaj pisma

U literaturi se navode tri pisma, u velikoj mjeri različitog sadržaja, koje je Božji Poslanik, a. s., uputio kralju Abesinije.

Prva dva koja ćemo navesti uputio je Ashami bin Ebdžuru, koji će u međuvremenu čak primiti islam, a posljednje je upućeno neimenovanom kralju Abesinije, koji će naslijediti Ashamu.²³

Treba napomenuti da arapsko pismo ovih dokumenata nema tačaka za razlikovanje slova *bā*, *tā*, *tā*, niti *ġīm*, *hā* i *ḍā* te su razumljiva njihova različita čitanja od strane nekih poznatih historičara.

Božji Poslanik (alejhi's-selam) najvjerovatnije već sa Dža'ferom ibnu Ebi Talibom šalje pismo kralju Abesinije u kojem ga prije svega poziva da prihvati islam ukazujući na islamsko poimanje Isa'a, alejhi-s-selam, a zatim mu daje na znanje da mu dolaze njegov (Poslanikov, alejhi-s-selam, amidžić i grupa muslimana te da ih lijepo primi. U pismu se, tako, kaže:

Prvo Poslanikovo pismo Negusu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
 من محمد رسول الله الى النجاشي الاصحمة ، ملك الحبشة
 سلام عليك ،
 فاني احمد اليك الله الملك القدوس المؤمن المهيمن ، و اشهد ان عيسى روح الله و كلمته القاها الى مريم البتول الطاهرة
 الطيبة الحصينة فحملت بعيسى فخلقه من روحه و نفخه كما خلق ادم بيده و نفخه .
 و اني ادعوك الى الله وحده لا شريك له والمواالة على طاعته و ان تتعني فتؤمن بي و بالذي جاني فاني رسول الله .
 و قد بعثت اليك ابن عمي جعفرنا و معه نقرأ من المسلمين فاذا جاؤوك فاقرهم و دع التجبر فاني ادعوك و جنودك الى
 الله عز و جل و قد بلغت و نصحت فاقبلوا نصيحتي .
 والسلام على من اتبع الهدى



²² Ipak, neki historičari smatraju da je bilo i takvih pokušaja pa navode i slučaj 'Umara bin al-Ḥaṭṭāba koji je, navodno, 20. g. po h. poveo pomorsku bitku protiv Abesinije.

²³ Ibn Ṭūlūn, *ʿĀlamu-s-sāʿilīn ʿan kutub sayyidi-l-mursalin*, Mu'assasatu-r-risāla, Bayrūt, 1987., str. 57-58.

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!

Od Muhammeda, Božjeg poslanika negusu Ashami, kralju Abesinije

Mir s tobom!

Hvalim ti, doista, Allaha, Vladara, Svetog, Koji podaruje sigurnost i Koji nad svim bdi.

Svjedočim da je Isa duh Božiji i riječ Njegova koju je djevici Merjemi, čistoj, krjeposnoj i nedodirljivoj dostavio, koja je zanjela Isa 'a koga je On stvorio iz duha Svoga i daha Svoga, kao što je stvorio Adema rukom Svojom i dahom Svojim.

Pozivam te, doista, Allahu, Jedinom, Koji druga nema, istrajnosti u pokornosti Njemu te da mene počneš slijediti, ta-, vjeruovaćeš u mene (meni) i u ono što mi je dostavčjeno mjer ja sam, zbilja, Božji Poslanik.

Šaljem ti svoga amidžića Dža'fera sa grupom muslimana. Kada ti dođu primi ih, ne budi ohol. Pozivam tebe i tvoje ljude Allahu, dželle šanuhu. Ja saopćih i posavjetovah, pa prihvatite moj savjet.

Neka je mir s onim koji slijedi uputu!

Muhammed, Božiji poslanik

Odgovor Negusa na Poslanikovo prvo pismo

بسم الله الرحمن الرحيم

الى محمد رسول الله من اصحمة النجاشي

سلام عليك يا نبي الله من الله ورحمة الله وبركاته، الله الذي لا اله الا هو، الذي هداني الى الاسلام.

اما بعد، فقد اتاني كتابك يا رسول الله فيما ذكرت من امر عيسى، فو رب السماء والارض ان عيسى لا يزيد على ما

قلت ثفروفا و انه كما ذكرت و لقد عرفنا ما بعثت به الينا و لقد قرينا ابن عمك و اصحابه .

و اشهد انك رسول الله صادقا مصدقا و قد بايعتك و بايعت ابن عمك و اسلمت على يديه لله رب العالمين .

و بعثت اليك بابني ارها بن الاصحمة فاني لا املك الا نفسي، و ان شئت ان آتيك يا رسول الله، فعلت فاني اشهد ان

ما تقوله حق

والسلام عليك يا رسول الله²⁴

Kada je dobio pismo od Božijeg Poslanika, alejhi-s-selam, Ashama šalje sljedeći odgovor:

²⁴ Tekst pisma preuzet je iz djela Ibn Tūlūna: *I'lāmu-s-sā'ilin 'an kutub sayyidi-l-mursalin*, str. 54.-56. Također se navodi u: aṭ-Ṭabarī, *Ta'riḥu-l-umam wa-l-mulūk*, I, str. 1569.

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!

Muhammedu, Allahovu poslaniku od Ashame, negusa

Mir Allahov, milost i blagoslov Njegovi neka su s tobom, vjerovjesniče Allahov-Allaha, osim Koga drugog boga nema, i Koji me je uputio u islam.

Primio sam tvoje pismo, Allahov poslaniče, u kojem spominješ pitanje Isa 'a. Tako mi Gospodara neba i Zemlje, Isa nije ni za dlaku više od onoga što si rekao. On je onakav kako si rekao, i mi smo već upoznati s onim s čime si poslan; ugostili smo tvoga amidžića i njegove saputnike.

Svjedočim da si Allahov poslanik, istiniti i pouzdani. Već sam dao prisegu, tebi i tvome amidžiću, i pred njim sam prihvatio islam/punu predanost Allahu, Gospodaru svjetova.

Šaljem ti svoga sina Erha bin el-Ashama,²⁵ a ja imam vlast samo nad sobom; ako hoćeš da ti dođem, Allahov Poslaniče, učinit ću to, jer ja svjedočim da je ono što ti govoriš istina.

Mir neka je s tobom, Allahov Poslaniče.

Drugo Poslanikovo pismo Negusu

Jedan od poznatih historičara i hadiskih autoriteta ez-Zejle'i (az-Zayla'i), kao i mnogi drugi historičari, među kojima i savremeni istraživač Hamidullah, navode da je Božiji Poslanik (alejhi-s-selam) preko Amra ibn Umejje ed-Damrija uputio kralju Abesinije pismo nešto drugačijeg sadržaja. Ne zna se posigurno da li je to bilo 7. g. po H. kada je Božiji Poslanik, alejhi-s-selam, poslao emisare i petorici drugih susjednih vladara ili je to bilo ranije. Ovo drugo mišljenje je prihvatljivije. Evo prijevoda gornjeg pisma Allahova Poslanika:

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

من محمد رسول الله الى التجاشي ملك الحبشة

سلم انت

فاني احمد اليك الله لا اله الا هو الملك القدوس السلام المؤمن المهيمن،

واشهد ان عيسى ابن مريم روح الله و كلمته القاها الى مريم البتول الطيبة الحبيبة فحملت به فخلقه من زوجه و نفضه

كما خلق ادم بيده!

²⁵ U historijskim djelima se navodi da je njegov sin sa još šezdesetak putnika uistinu krenuo brodom ka Božijem Poslaniku, međutim kada su izašli na pučinu, doživjeli su brodolom i svi su se utopili. Prema drugim podacima jedan Negusov sin je uspio živ i zdrav preći more i u Mekki se zbratimio sa Alijom bin Ebu Talibom. (Muhammed Hamidullah, Muhammed, a.s.: život, I, str. 249.)

وانى ادعوك الى الله وحده لا شريك له والموالة على طاعته، وان تبعني و تؤمن بالذي جاء نبي فاني رسول الله وانى ادعوك و جنودك الى الله عز و جل و قد بلغت و نصحت فاقبلوا نصيحتي .
والسلام على من اتبع الهدى.²⁶



U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!

Od Muhammeda, Božijeg poslanika Negusu kralju Abesinije

Spašen neka si!

Hvalim ti, doista, Allaha, osim Koga nema drugog boga, Vladara, Svetog, Koji podaruje mir i sigurnost i Koji nad svim bdi.

Svjedočim da je Isa, sin Merjemin, duh Božji i riječ Njegova koju je djevici Merjemi, čednoj i nedodirljivoj darovao; zanijela ga je, a Allah ga stvori od duha Svoga i daha Svoga, kao što je stvorio i Adema rukom Svojom.

Pozivam te, doista, Allahu, Jedinom, Koji nema druga, te istrajnosti u pokornosti Njemu i da me slijediš, da uzvjeruješ u ono što mi jedostavljeno, jer ja sam, zbilja, Allahov poslanik. Pozivam tebe i tvoj narod Allahu (dželle šanuhu). Ja priopćih i posavjetovah, pa prihvatite savjet moj!

Neka je mir s onim koji slijedi uputu!

Muhammed, Božji poslanik

Original ovog pisma je sačuvan sve do naših dana. O njemu su, između ostalih, govorili: engleski orijentalista Dunlop,²⁷ Ekrem Dija-u-l-Umeri,²⁸ te Muhammed Hamidullah.²⁹ Faksimil pisma zajedno s nekoliko drugih pisama Poslanikovi prezentiran je čak i na internetu.³⁰ Izvornik

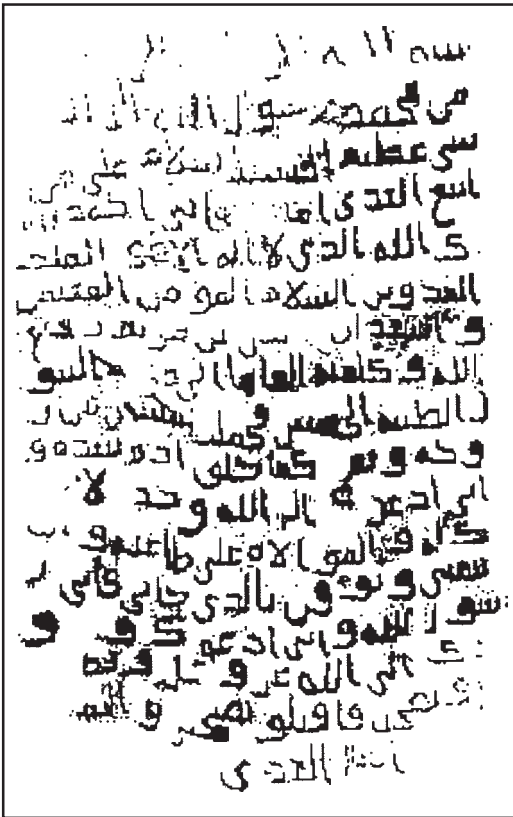
²⁶ <http://www.al-shia.com/html/ara/books/behar/behar20/a40.html>. Ista verzija pisma se navodi u: Ibn Ġarir at-Ṭabarī, *Ta'riḥu-l-umam wa-l-mulūk*, II, str. 132., Ibn S'ad, at-Ṭabaqātu-l-kubrā, III, str. 15.

²⁷ D. M. Dunlop, "Another Prophetic Letter", *Journal of the Royal Asiatic Society*, London, januar 1940., str. 54.-60.

²⁸ Akram Ṭiyā' al-'Umar', *Madīnan Society at the Time of the Prophet*, str. 132.

²⁹ Muhammed Hamidullah, *Muhammed a.s.: život*, I, str. 255.; Muhammed Hamidullah, *Hž. Peygamber'in alti orijinal diplomatik mektubu*, Beyan Yayinlari, Istanbul, 1990, str. 103.-110.

³⁰ V.: <http://www.khayma.com/fahad1390/din/sirh/4.htm> od 28. 8. 2002. Po nekim podacima, istina, ne baš autentičnim, egipatska vlada je došla u posjed ovih pisama i na ovaj način ih učinila dostupnim široj javnosti.



Sl. 1.: Originalni primjerak drugog pisma koga je Muhammed, alejhi-s-selam, poslao Negusu

Odgovor Negusa na drugo Poslanikovo pismo

Vladari susjednih država različito su reagirali na pisma u kojima ih Božji Poslanik, alejhi-s-selam, pozivao da prime islam. Neke od njih njihova oholost i inat bijahu sprječavali da čuju glas istine, pa ne samo da nisu našli za shodno da ljubazno odbiju poziv koji im je uputio Muhammed, alejhi-s-selam, da prime islam, nego su na vrlo ružan način

31 Tekst predočenog faksimila glasi:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ،

من محمد رسول الله الرحاشي، عظيم الحبيشة،

سلام على من اتبع الهدى، اما بعد فاني احمدك الله الذي لا اله الا هو، الملك القدوس السلام المؤمن المهيمن و اشهد ان عيسى بن مريم روح الله و كلمته اقاهها الى مريم البتول الطيبة الحصينة فحملت بعيسى من روحه و نفيحه، كما خاق آدم بيده و اني ادعوك الى الله وحده لا شريك له و الموالاة على طاعته و ان تبغني و تؤمن بالذي جاءني فاني رسول الله و اني ادعوك و جنودك الى الله عز و جل و قد بلغت و نصحت فاقبلوا نصيحتي و السلام على من اتبع الهدى.

pogazili uobičajena pravila u diplomatskom ophođenju cijepajući pismo i vrijeđajući izaslanika Allahova Poslanika, alejhi-s-selam. Tako je učinio Kisra Perviz, kralj Perzije, koji je pocijepao pismo upućeno po es-Sehmi-ju (‘Abdullāh bin Hu‘afā as-Sahmī).

Drugi iz različitih razloga nisu bili spremni prihvatiti islam, ali su srdačno primali emisare, ljubazno odbili Muhammedov, alejhi-s-selam, poziv i poslali mu raznovrsne poklone, kao što su učinili Muqawqis i Heraqle.

Jedini vladar, uz el-Munzira ibn Savau (al-Munzira b. Sāwā), kralja Bahrejna, koji je prihvatio poziv da primi islam i poprati svoj pristanak različitim poklonima bio je kralj Abesinije.

Kada mu je ed-Damri predočio i pročitao pism Negus je pismo uzeo, stavio ga na lice, spustio se sa prijestolja na zemlju i pred Dža‘fer ibn Talibom i ostalim prisutnim primio islam. Tom prilikom je, između ostalog, rekao: “Da mogu da mu (Allahovom Poslaniku, alejhi-s-selam) odem, otišao bih mu.”³²

Dolazak muslimana koji su izabrali Abesiniju za svoje sklonište, razgovor sa njima o principima islama i islamskom gledanju na Isa‘a alejhi-s-selam, slušanje Božijih riječi koje mu je učio Dža‘fer, a potom pismo Božijeg Poslanika, alejhi-s-selam, ponukalo je Ashamu, negusa Abesinije da primi islam. O autentičnosti podatka da je Ashama, kralj Abesinije, primio islam, između ostalog, svjedoče vjerodostojni hadisi koji se navode u najpoznatijim hadiskim zbirkama u kojima se kaže da je Božiji Poslanik, alejhi-s-selam, obznanio smrt Negusovu na sam taj dan, da je sa vjernicima izašao na musallu, poredao ih u safove i obavio dženaza-namaz u odsutnosti donoseći četiri tekbira.³³ El-Vakidi (al-Wāqidī) bilježi da je Ashama, kralj Abesinije, umro 9. g. po H., nakon što se Božiji Poslanik, alejhi-s-selam, vratio sa pohoda na Tebuk, iako ima mišljenja da se to desilo prije osvojenja Mekke 8. h.g. odn. 630. g.

32 Štafiyyu-r-Raḥmān al-Mubārakfūr’, *ar-Raū‘qu-l-maḥtūm*, Dāru-s-salām, ar-Riyād, 1994., str. 352.; Ibn Qayyim al-Ġawzīyya, *Zādū’l-ma‘ād fi hady ḥayri’l-‘ibād*, III, str. 24.

33 al-Buḥārī, Ṣaḥīḥ, “al-ġanā‘iz”, 1333., Muslim, Ṣaḥīḥ, “al-Ġanā‘iz”, br. 1580., at-Tirmidī, Sunan, “al-ġanā‘iz”, br. 943., an-Nasā‘ī, Sunan, “al-ġanā‘iz”, br. 1881., Abū Dāwūd, Sunan, “al-ġanā‘iz”, br. 2789., Ibn Māġġa, Sunan, “Mā ġā‘a fi’l-ġanā‘iz”, br. 1523., Aḥmad, Musnad, “Bāq’ musnadi’l-muḥaṣṣirīn”, br. 14090., Mālik, Muwaṭṭa‘, “al-ġanā‘iz”, br. 476. O Negusovom prihvaćanju islama također vidi.: Maḥmūd Šit Ḥaṭṭāb, “*Islāmu-n-Naġāšīr*”, Kitābu’l-mu‘tamari’l-‘ālamīyyi-r-rābi‘i li’l-s-sira wa-s-sunnati-n-nabawīyya wa’l-mu‘tamaru-l-‘āšir li maġma‘i-l-buḥūṭi’l-islāmīyya, al-Qāhira, 1985., I, str. 169-189.

Na drugo pismo Božijeg poslanika, alejhi-s-selam, Negus je poslao sljedeći odgovor:

الى محمد صلى الله عليه وسلم من النجاشي اصحمة،
سلام عليك يا رسول الله من الله ورحمة الله وبركاته،
اما بعد فقد ارسلت اليك يا رسول الله من كان عندي من اصحابك المهاجرين من مكة الى بلادي، وها انا ارسلت
ابني ارها في ستين رجلا من اهل الحبشة، وان شئت ان آتيك بنفسي، فعلت يا رسول الله، فاني اشهد ان ما تقوله حق.
والسلا عليك يا رسول الله ورحمة الله وبركاته³⁴

Muhammedu, Allah ga blagoslovio i spasio, od negusa Ashame

Neka je mir Božiji, milost i blagoslov s tobom, Božiji poslaniče

Poslao sam ti, Božji poslaniče, sve tvoje ashabe koji su iz Mekke došli u moju zemlju. Evo, šaljem ti svoga sina Erha sa 60 Abesinaca, a ako želiš da ti i sam dođem, učinit ću to, Božiji Poslaniče, jer ja doista svjedočim da je istina ono što govoriš.

Neka je mir Božiji, milost i blagoslov s tobom, Božiji Poslaniče!

Jasno je uočljivo da su ova dva Poslanikova, alejhi-s-selam, pisma Negusu skoro identična osim njihova posljednjeg dijela. To je bilo razlogom da su ih pojedini, historičari zamjenjivali, pa su isticali da je Božji poslanik alejhi-s-selam, 6. g. po h. pisao Negusu da primi gostoljubivo Dža'fera i ostale njegove ashabe, iako su oni već petnaestak godina slobodno, bez uznemiravanja živjeli u njegovoj kraljevini. I dalje, međutim, ostaje nejasno zašto ga Božiji poslanik, alejhi-s-selam, i u drugom pismu, iako mu je Negus jasno stavio do znanja da prihvata islam, poziva da uzvjeruje Allaha, dželle šanuhu. Da li je Negus nakon prvog pisma možda samo tajno primio islam i to saopćio jedino Božjem poslaniku, alejhi-s-selam, a zatajio svojoj sviti, sveštenstvu i narodu jer je kršćanstvo bilo veoma rašireno i duboko ukorijenjeno u srcima njegovih podanika? Ili je, ipak, u pitanju autentičnost tih pisama pa se radi, samo o jednom pismu koje se u dvije različite verzije navodi u literaturi, ili, pak, o dva pisma čiji su sadržaji ispremetani?!

Šta je od ovoga tačno nismo mogli precizno utvrditi, ali je sasvim sigurno da je ovo drugo pismo Negus poslao po Amru bin Umejju ed-Damriju i Dža'feru bin Ebu Talibu Božijem Poslaniku, alejhi-s-selam.

³⁴ Tekst ovog pisma preuzet je iz djela Muhammada Hamidullāha Maġmū'atu-l-waṭā'i'iqi-s-siyāsiyya li-l-'ahdi-n-nabawī wa-l-ḥilāfati-r-rāšida, str. 79.

Uputio ih je zajedno sa ostalim muhadžirima u dva broda i stigli su u Medinu kada je Božiji Poslanik, alejhi-s-selam, bio na Hajberu.³⁵

Treće Poslanikovo pismo kralju Abesinije

U literaturi se navodi i treće pismo koje Božiji poslanik, alejhi-s-selam, piše kralju Abesinije. Međutim, po mišljenju velikog broja historičara ono nije upućeno Ashami, nego drugoj osobi, njegovu nasljedniku, što potvrđuje i sami ton pisma kojim se Poslanik, alejhi-s-selam, obraća kralju Abesinije:

هذا كتاب من محمد النبي الى النجاشي الاصحم، عظيم الحبشة،
سلام على من اتبع الهدى وامن بالله ورسوله
واشهد ان لا اله الا الله وحده لا شريك له، لم يتخذ صاحبة ولا ولدا،
وان محمدا عبده ورسوله.

وادعوك بدعاية الاسلام، فاني انا رسوله فاسلم تسلم ﴿قل يا اهل الكتاب تعالوا الى كلمة سواء بيننا وبينكم، الا نعبد الا الله ولا نشرك به شيئا ولا يتخذ بعضنا بعضا اربابا من دون الله، فان تولوا فقولوا اشهدوا بانا مسلمون﴾.³⁶ فان ابيت فان عليك اثم النصاري من قومك.³⁷



Ovo je pismo od Muhammeda, vjerovjesnika, negusu, el-Ashami,³⁸ velikodostojniku Abesinije.

Neka je mir s onim koji slijedi uputu, vjeruje u Allaha i Njegova Poslanika.

Svjedočim da nema boga sem Allaha, Jedinog, Koji druga nema, Koji nije sebi ni dijete, ni drug uzeo, te da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik.

Pozivam te u islam, jer ja sam poslanik Njegov. Primi islam - bit ćeš spašen. "Ti reci: 'O sljedbenici Knjige! Hodite k Riječi jednako i nama i vama: da

³⁵ Šafiyu-r-Raḥmān al-Mubārakfūr', *ar-Raḥīqu-l-maḥtūm*, str. 352.

³⁶ Qur'an, *Ālu 'Imrān*, 64. Historičare zbunjuje činjenica da se ovaj ajet koji je objavljen 9. g. po H. u povodu dolaska delegacije kršćana iz Nedžrana spominje u ovom pismu koje je Resulullah, a.s., poslao 7. g. po h. Međutim, nema vjerodostojne predaje koja pi potvrdila da je ovaj ajet objavljen povodom dolaska delegacije kršćana 9. g. po H., a ne ranije. (Akram Ṭiyā' al-'Umar', *Madinan Society at the Time of the Prophet*, str. 129.)

³⁷ Šafiyu-r-Raḥmān al-Mubārakfūr', *ar-Raḥīqu-l-maḥtūm*, str. 351.

³⁸ Ime Ashama koje se ovdje pojavljuje je zasigurno greška, odn. dodatak prenosioca koji je izvještavao o tome, jer sam nije znao da se radi o dvojici vladara Abesinije.

nikome osim Allahu ne robujemo, da Mu nikoga ravnim ne činimo, i da jedni druge, osim Allaha, gospodarima ne uzimamo!’ Pa, ako se okrenu, vi recite: ‘Svjedoci budite da smo mi muslimani, Allahu predani’. A ako odbiješ, ta snosiš grijeh kršćana svoga naroda.

Muhammed, Božiji poslanik

Po mnogim historičarima ovo pismo, kao što smo rekli, nije upućeno Ashami bin Ebdžuru, koji je prihvatio muslimane iz Mekke i već primio islam, nego njegovu nasljedniku, koji niti je odgovorio na pismo Božijem poslaniku, alejhi-s-selam, niti je primio islam. Najbolji argument za ovu tvrdnju jeste činjenica da je poptuno neprihvatljivo da Božiji poslanik, alejhi-s-selam, u ovom pismu traži od Negusa da prihvati islam i da mu čak skreće pažnju ako to ne učini da time preuzima grijeh i svih svojih podanika koji ga u tome slijede, nakon što ga je ovaj već u dva navrata izvjestio da je sa radošću prihvatio islam.

Ovo pismo je, s obzirom da je skoro iste sadržine, najvjerovatnije upućeno u isto vrijeme kada i pisma ostalim vladarima.³⁹

Iz sadržaja pisama, ali i iz same njihove forme, možemo izvući sljedeće zaključke:

- Sva pisma Božijeg poslanika, alejhi-s-selam, počinju Bismillom, a završavaju pečatom Božijeg Poslanika, alejhi-s-selam, na kojem je ugravirano: Muhammedun resulullah, na način da je riječ Allah bila na vrhu, poslije koje je bila riječ Resul, a zatim Muhammed;

- Pisma Božijeg poslanika, alejhi-s-selam, su veoma kratka, uz Bismillu i selam tu se nalazi još samo poziv da se primi islam vrlo često popraćen kur’anskim ajetom, koji govori o tome. Ez-Zuhri (az-Zuhrī) će čak reći da je šest pisama koje je Božji poslanik, alejhi-s-selam, poslao susjednim vladarima bilo potpuno identičnoga teksta;⁴⁰

- Kada se obraća nemuslimanima, Božiji poslanik, alejhi -s-selam, svoj pozdrav izražava riječima: *as-salāmu ‘alā meni- -t-taba‘a-l-hudā* (Spas i mir onom koji uputu slijedi), a kada se obraća muslimanima, onda to čini riječima *as-salāmu ‘alay(um)* (Spas i mir na tebe/vas). Ove posljednje riječi su upućene i negusu, Ashami ibn Ebdžuru;

³⁹ <http://www.ummah.org.uk/science/letters.htm> od 28. 8. 2002.

⁴⁰ <http://islamweb.net/pls/iweb/LIBRARY.SHOWSEARCH?VID=AAAGE6AAKAAABJ AAC&word = النجاشي> od 28. 8. 2002.

- Glavni dio pisma, uostalom, i osnovni razlog zbog koga Poslanik, alejhi-s-selam, šalje pismo, čini poziv u islam, odbacivanje mnogoboštva i drugih svjetonazora i slijedenje jedinog ispravnog puta;

- Pisma koja šalje Božiji poslanik, alejhi-s-selam, vladarima susjednih država na najbolji način govore o univerzalnom karakteru islama, i neodrživosti tvrdnji pojedinih orijentalista da o univerzalnosti islama Muhammed, alejhi-s-selam, nikada nije razmišljao. Islam se niukom slučaju ne može svoditi samo na Arape, niti samo na sedmo stoljeće po Isau, alejhi-s-selam, nego je vjera koja se obznanjuje i koju prihvaćaju svi ljudi, na svim prostorima i u svim vremenima o čemu govore i sljedeći ajeti:

تبارك الذى نزل الفرقان على عبده ليكون للعالمين نذيرا⁴¹

Neka je uzvišen Onaj koji robu Svome objavljuje Kur'an da bi svjetovima bio opomena...

وما ارسلناك الا كافة للناس بشيرا و نذيرا ولكن اكثر الناس لا يعلمون.⁴²

Mi smo te poslali svima ljudima da radosne vijesti donosiš i da opominješ, ali većina ljudi ne znaju...

قل يا ايها الناس اني رسول الله اليكم جميعا...⁴³

Reci: O ljudi, ja sam svima vama Allahov poslanik... i mnogi drugi ajeti;

- Ovi kur'anski ajeti sasvim jasno ukazuju na neispravnost teorije da se poslanička misija izdigla sa lokalnog na internacionalni nivo prateći širenje svog političkog utjecaja. Univerzalni karakter islama bio je ustanovljen još dok su muslimani bili tlačeni u Mekki i dok su trpili najgora mučenja i kažnjavanja;

- Prva dva pisma koja Božiji Poslanik, alejhi-s-selam, upućuje negusu Ashami u velikoj mjeri se razlikuje od pisama koje upućuje drugim vladarima, pa i od trećeg pisma koje je upućeno drugom kralju Abesinije. U njima nema službenog tona, nema podsjećanja na veliku odgovornost ako se islam ne prihvati, a kamoli da Poslanik, alejhi-s-selam, prijete kaznom. U pismu, npr. Heraqlu upućuje se poziv da primi islam. U slučaju da ga odbije, on preuzima odgovornost za sebe i sve svoje sljedbenike kojima nije omogućio da prime islam. U pismu Negusu blago

41 Kur'an, *El-Furkan*, 1.

42 Kur'an, *Sebe'*, 28.

43 Kur'an, *El-A'raf*, 158.

se sugerira da prihvati Poslanikove savjete. Tu se nalazi određena vrsta čak naklonosti, ljubaznosti i nježnosti;

- Iz ovog i drugih pisama koje Božiji Poslanik, a.s., upućuje stranim vladarima pozivajući ih u islam ispoljeno je jako nastojanje Muhammeda, alejhi-s-selam, da obznani islam svima. On s osnovnim principima upoznaje vladare čija je dužnost da tu vijest o pojavi novog Božijeg poslanika, koji poziva u islam prenesu svojim podanicima;⁴⁴

- Božijeg poslanika, alejhi-s-selam, nimalo ne sputava jaka politička, ekonomska i vojna moć Perzije i Bizantije. On njihovim vladarima na isti način kao i vladarima drugih susjednih država vrlo hrabro i ubjedljivo predočava potrebu da promijene svoj životni svjetonazor i da prihvate islam;

- Poslanik, alejhi-s-selam, potpuno zanemaruje kolonizatorske aspiracije Bizantije i Perzije prema nekim dijelovima Arabijskog poluotoka pa se direktno obraća njihovim upraviteljima: el-Gassaniju (al-Hārit̄ ibn Abī Šamir al-Gassānī), namjesniku Damaska; Muqawqisu, namjesniku Egipta; Bazanu (Bādān), perzijskom namjesniku Jemena, aludirajući time da poziv u islam svi izravno trebaju čuti, bez obzira na trenutnu političku situaciju na tom prostoru;

- Sugestija ashaba Božijem poslaniku, a. s., o korespondenciji i o uobičajenosti pečaćenja pisma te Poslanikovo prihvaćanje te sugestije, i naredba da mu se izradi pečat od srebra, ukazuje na fleksibilnost islama koji uvažava tradicije i običaje drugih kultura i religija, ako se oni ne kose sa islamskim učenjem;

- Božiji poslanik, alejhi-s-selam, obraća se vladarima oslovljavajući ih njihovim titulama i priznajući njihove pozicije, potvrđujući da će im i kada prime islam, vlast ostati, čime im stavlja do znanja da on ne traži vlast;

- U nekim pismima Božiji poslanik, a.s., govoreći o osnovama islama, govori o obavezi zekata, ali ističe da sredstva koja se na taj način prikupe nisu dozvoljena ni njemu, ni njegovoj porodici, nego da se od imućnih dijele siromašnima i onima kojima je taj imetak potreban, čime jasno daje do znanja da on ne traži imetak;

- Svakom vladaru se obraća shodno njegovim uvjerenjima. Ako je vladar kršćanin, Poslanik, a.s., ističe postojanje čvrste veze između tzv.

44 <http://www.alazhr.org/Mafaheem/Default.asp?Lang=a&ViewNo=&Action=View&Doc=Doc1&n=170&StartFrom=165&Total=14>

nebeskih, objavljenih vjera, a ako ispovjeda neku drugu vjeru, onda ukazuje na nužnost povratka čovječanstva obožavanju samo jednog Boga i napuštanju svega drugog;

- Sasvim je uočljiva precizna uravnoteženost unutar teksta svakog pisma glede ulijevanja nade u spas na oba svijeta, ako se poziv u islam prihvati, i ukazivanja na loše posljedice, ako se on ipak odbije, npr. **أسلم** **تسلم** Primi islam - bit ćeš spašen!;

- Božji poslanik, a.s., kada govori o Isa'u, a.s., spominje i Adema, a. s., želeći reći da apsolutno nije validan argument da to što je Isa, a. s., rođen bez oca da je, ne'ūzu billah, Božiji sin, jer je i Adem, a. s., rođen bez oca (i bez majke) i niko ga ne smatra sinom Božijim;

- U pismima se obznanjuje da konačnica pripada islamu, objavljuje se sloboda čovjeka i negira njegovo izrabljivanje, i sl. ...

Premda prepisku Božijeg Poslanika, a. s., sa negusom Abesinije prate brojne nejasnoće, od samog broja pisama, njihova sadržaja, datuma slanja ipak je sasvim jasno da je ta prepiska zbilja vođena, što govori o univerzalnosti islama, potom da se Božiji Poslanik, a. s., sasvim drugačije ophodio prema Ashami ibn Ebdžuru u odnosu na vladare drugih susjednih država poznajući njegovu pravičnost i istinoljubivost, te da je Ashama na veoma uljudno i prijazno obraćanje Božijeg Poslanika, alejhi-s-selam, a kao rezultat osobnog ubjedenja, odgovorio najplemenitijim postupkom - prihvatanjem islama.

Correspondence between Prophet Muhammed (peace be upon him) and Kingdom of Abyssinia

Allah (s.w.t.) in many places in the Qur'an has mentioned that His Prophet (p.b.u.h.) did not use letters (*he is ummiyy*) even though, Prophet Muhammed (p.b.u.h) felt the importance of the written word and the written communication. He was sending letters to his high-ranking officials in far away districts, as well as to the rulers of the neighbouring countries.

There are reliable historical documents, which report about Prophet's (p.b.u.h.) letters, sent before Hijra. But the main activity in this respect started after signing the peace accord with the idolaters of Mecca

on Hudaybiya six years after Hijra. Historians have recorded that during the lifetime of Prophet Muhammed (p.b.u.h) he has sent 44 different letters. If we count all the other written documents its number comes to 185.

Sources say that Prophet Muhammed had sent three different letters to the King of Abyssinia.

From content of the letter we can see the following:

- Prophet's letter started with invocation 'Bismillah' and ended with stamp of the Messenger on which it was inscribed 'Muhammad Rasulallah';

- Letters were short, with 'Bismillah' greetings and only the call to accept Islam, very often that call being followed by a Qur'anic ayah.

- Letters, which Prophet Muhammed sent to the rulers of the neighbouring countries, in the best way, talks about the universal characteristics of Islam.

- Prophet Muhammed (p.b.u.h.) was not afraid of strong political, economical and millitary power of Persia and Byzantium. To their rulers as well as to the rulers of other neighboring countries the Prophet (p.b.u.h.), in a very brave and convincing way, presented the need for the change of their way of life and need to accept Islam.

- The companions of the Prophet Muhammad suggested to him that he needs to stamp on letters. Acceptance of that shows flexibility of Islam, respects of other traditions and custom and respects of other cultures and religions if those are not against Islamic teachings.

- When Prophet Muhammed talks about Isa (a.s.), who was born without father, he mentioned that Adem (a.s.) was also born without father (and mother) too. He emphasized that fact and the fact that nobody calls Adem (a.s.) as a Son of God.

According to available sources it is clear that Prophet Muhammed (p.b.u.h) had correspondence with the ruler of Abyssinie, even though there is mystery about the number of letters, their contents, and dates of sending. Besides, sources show that the Prophet Muhammad had different treatment of Ashami ibni Ebdzuri compared with other rulers of neighboring countries. Ashami was very kind in correspondence with Prophet Muhammed. Personally he wished to accept Islam and he did so.

